Končno četrti stavek, ki zahteva, naj se vse jasno začrtane zahteve najdalekosežnejše zadovolje, tako, da ne ovekovečijo nova ali stara nasprotstva, ki bi najbrže zopet kmalu motila evropski in ž njim mir celega sveta. Tudi temu stavku lahko načelno pritrdim in izjavljam, kakor Wilson, da se lahko razgovarja o splošnem miru, ki bi temeljil na takih načelih.

Le en pridržek obstoji: teh načel ne sme predlagati le predsednik Združenih držav, pripoznati jih morajo dejansko tudi vse države in narodi. Zveza narodov bi bil smoter, ki ga najprisrčnejše želimo, a ta smoter se še ni dosegel, tudi ne obstoja razsodišče, ki bi ga bili vsi narodi ustanovili, da čuvajo mir v imenu pravičnosti. Ako ob priliki pravi Wilson, da govori nemški državni kancler sodnemu dvoru celega sveta, moram, kakršne so reči danes, v imenu nemške države in zaveznikov sodni dvor, ker je pristranski, odkloniti, da bi radostno pozdravljal, če bi obstojalo nepristransko razsodišče, kakor bi tudi rad sodeloval, da bi se prišlo do takega idealnega stanja. Obžalujem, ker ni o podobnem mnenju pri vodilnih velesilah sporazuma niti sledu.

Vojni smotri Anglije, ki jih je zopet razvil Lloyd George, so še vedno skozi in skozi imperalistični, vsiliti hočejo svetu taki mir, kakršen bi Angliji ugajal. Če govori Anglija o pravici samoodločbe narodov, ne misli na to, da bi to načelo izvedla tudi na Irskem, v Egiptu ali v Indiji. Mi smo iz početka sem zasledovali sledeče vojne smotre: branili smo domovino, vzdržati smo hoteli nedotakljivost našega ozemlja in varovati svobodo našega gospodarskega razvoja na vse strani. Vojskujemo se v znamenju obrambe, dasi moramo napadati. Posebno naglašam to zdaj, da se naša politika na vzhodu ne bo napačno tolmačila.

Nasproti Rusiji smo imeli proste roke, ko je rusko odposlanstvo 10. t. m. prekinilo mirovna pogajanja. Naše čete so začele 7 dni pozneje samo zato prodirati, da zagotove sadove miru, ki smo ga sklenili z Ukrajino; nikakor niso odločevali osvojevalni nameni. Podpirali so nas klici po pomoči Ukrajine, naj jo ščitimo proti boljševikom, ki so motili red mlade države. Šlo je za to, da ustvarimo mir in red v korist prebivalstva, ki ljubi mir.

Ne mislimo, da se morebiti ustalimo v Estlandu ali Livlandu, želimo marveč le, da živimo v dobrih, prijateljskih razmerah z državami, ki bodo tam po vojski nastale. Ni potrebno, da bi danes o Kurlandski in Litavski kaj povedal. Gre za to, da ustvarimo prebivalstvu teh dežela organe samoodločbe in samouprave in da ukrepimo tiste, ki se ustvarjajo. Mirno pričakujemo, kakor se bodo stvari še razvijale. Vojaški nastop na vzhodu je pa zelo dosegel uspeh, ki zelo presega prvotni namen, katerega sem pravkar označil. Gospodom je že znano obvestilo gospoda državnega tajnika zunanjih reči, da je Trockij brzojavil, kateri brzojavki je tudi sledilo pismeno potrdilo, da je pripravljen prekinjena mirovna pogajanja nadaljevati. Odgovorili smo tako, da smo poslali naše mirovne pogoje v obliki ultimata.

Včeraj, to veselo vest, gospodje, Vam moram naznaniti, se je poročalo, da je petersburška vlada sprejela naše mirovne pogoje in da je poslala zastopnike na nadaljna pogajanja v Brest-Litovsk; nemški odposlanci so sinoči odpotovali tja. Mogoče je, da se bodo o podrobnostih še prepirali, a glavna reč se je dosegla; z ruske strani se je izrecno izrazila volja, da se doseže mir.

Nikdar v zgodovini se morebiti še ni tako sijajno potrdila aristotelska beseda, da smo se morali odločiti za vojsko, ker smo želeli mir. Naše vojno vodstvo je potegnilo meč, da zavaruje sadove našega miru z Ukrajino: mir z Rusijo bo srečen uspeh. Veselja nam ne bodo kratile neumne in hujskajoče brzojavke, ki se vedno širijo po svetu.

Včeraj so se pričela v Bukareštu mirovna pogajanja z Rumunijo; navzoč je bil gospod državni tajnik za zunanje reči, ker je potrebna njegova navzočnost, ko gre za prva načelna vprašanja; zdaj pa bo moral kmalu oditi v Brest-Litovsk. Glede na pogajanja z Rumunijo se mora pomisliti, da nismo le mi sami prizadeti in da smo dolžni nastopati za upravičene koristi naših zvestih zaveznikov: Avstrije, Bolgarije in Turčije in da vzravnamo želje, ki bi si morebiti nasprotovale. Mogoče se pojavijo težave, a z dobro voljo na vseh straneh se bodo te težave premagale. Tudi nasproti Rumuniji nas mora voditi načelo: države, s katerimi sklepamo mir, zanašajoč se na naš meč, moramo in hočemo pridobiti da ostanejo v bodoče naše prijatljice.

Če izpregovorim v tej zvezi še besedo o Poljski, za katero se zadnje čase sporazum in tudi gospod Wilson posebno zanima, je znano, da jo je združena moč Nemčije in Avstrije rešila odvisnosti, ki jo je težila v carski Rusiji z namenom, da se oživi samostojna država, ki naj neovirano napreduje v svoji narodni kulturi, a ki naj tudi postane steber miru v Evropi. Državno-pravnega vprašanja v ožjem zmislu: kakšna bodi ustava nove države, seveda ni bilo mogoče precej odločiti; o njem se še zdaj temeljito vse tri prizadete dežele posvetujejo. Razen mnogih težav, ki se morejo premagati — gre za težave posebno gospodarskega značaja — se je pojavila vsled poloma stare Rusije še nova: kakšne meje naj se določijo Poljski s sosednimi ruskimi ozemlji. Ko se je razglasila z Ukrajino sklenjena pogodba, so se Poljaki prvi hip zelo vznemirili: Upam: dobri volji se bo posrečilo, da se vzravnajo zahteve, če se bodo pravično upoštevale etnografske razmere. Izjava, da se tozadevno vse do skrajnosti poskusi, je poljske kroge že zelo pomirila, kar z zadoščenjem pribijemo. S te strani se bo glede na ureditev vprašanja meje zahtevalo le to, kar je z vojaških vidikov neobhodno potrebno.

Iz izvajanj sledi, da se očividno bližamo miru na celi vzhodni bojni črti od vzhodnega do črnega morja; svet, ki je prenasičen vojske, posebno v nevtralnih deželah, z mrzlično napetostjo vprašuje, če se še ni odprl tudi dohod k splošnemu miru.

Kakor vse kaže, voditelji sporazuma v Angliji, Franciji in Italiji odklanjajo, da bi poslušali glas pameti in človeštva; v nasprotstvu z osrednjimi velesilami je zasledoval sporazum ves čas osvojevalne smotre. Vojskuje se, da bi dobila Francija Alzacijo Loreno. Ničesar ne pristavljam, kar se je že o tem vprašanju povedalo. V mednarodnem smislu vprašanja Alzacija-Lorena ni; če je, je to čisto nemško vprašanje.

Sporazum se vojskuje, da bi Italija pridobila avstrijska ozemlja. Ako so iznašli v Italiji za to lepe besede o svetih aspiracijah, o svetem egoizmu, se z njimi zahteva po aneksijah ne odstrani. Vojskuje se, da se odcepijo Palestina, Sirska in Arabska od turške države. Posebno škili Anglija na turško ozemlje. Iznenada je odkrila srce za Arabce; upa, da pridobi s pomočjo Arabcev; z od angleške nadvlade odvisne države angleški državi novo zemljo. Angleški državniki so večkrat izjavili, da zasleduje Anglija v Afriki kolonijalne vojne svrhe; kljub skoz in skoz agresivni politiki, ki se hoče pridobiti tuja ozemlja, si le še upajo državniki sporazuma trditi, da moti mir vojaška, imperialistična, avtokratična Nemčija, ki se mora, ker to zahtevajo koristi svetovnega miru, v najtesnejše meje stisniti. Z lažmi in obrekovanji neprenehoma delajo, da bi tako lastne narode kakor tudi nevtralne države najhujskali proti osrednjim velesilam, posebno s strahom, da namerava Nemčija kršiti nevtralnost.

Svet stoji zdaj pred največjimi, najusodnejšimi odločitvami. Sovražniki se ali odločijo, da sklenejo mir; če se za to odločijo, se hočemo pogajati ž njimi; ali se pa odločijo, da bodo nadaljevali zločinsko blaznost osvojevalne vojske. Če to sklenejo, se bodo naše krasne čete pod svojimi genijalnimi vojskovodji bojevale dalje. Tudi sovražnikom je dovolj znano, da smo in v kakšem obsegu smo tudi za ta slučaj pripravljeni, naš vrli, občudovanja vredni narod bo vztrajal dalje; toda kri padlih, trpljenje ranjencev, beda in trpljenje narodov pade na gla[illegible] stih, ki se trdovratno branijo, da bi po[illegible] li glasove pameti in človeštva.

Amerikanci zbirajo vojak[illegible]

Amerikanske vojne grožnje so [illegible] ostale brez vsacega uspeha na osrednje[illegible] S kakimi sredstvi nabirajo Amerikanci [illegible] ke", nam kaže naša slika. Moški in ž[illegible] igralci ponočnih balotnih lokalov vabijo [illegible]

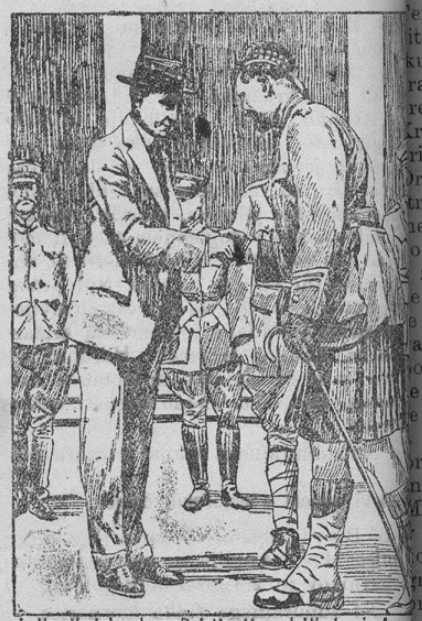

In New York: Londoner Balettratten als Werber in Ame[illegible]

ljudi za vstop v amerikansko „armado.[illegible] smešno, kajti s takimi sredstvi se bode [illegible] zbralo par zaljubljenih fantičkov, nikda[illegible] ne armade, ki bi se zamogla bojevati [illegible] izkušenim armadam osrednjih sil.

Politični utrinki.

Katoliško vero hočejo odpraviti...

Kdo? Nekateri „jugoslovanski" kat[illegible] duhovniki sami. Kakor znano, skušajo p[illegible] za svojo „jugoslovansko deklaracijo", [illegible] hočejo s pomočjo zunanjih sovražnikov [illegible] ničiti, tudi Hrvate pridobiti. Doslej [illegible] našli pristaše le pri Starčevičevi stranki, [illegible] tem ko ostale hrvatske stranke „jugosl[illegible] stva" ne marajo. Glasilo Frankove str[illegible] dobro katoliška „Hrvatska" je n. pr. [illegible] kratkim ljubljanskega knezoškofa dra. Je[illegible] prav ojstro za ušesa prijela. List je pri[illegible] neki dopis od kranjsko-hrvatske meje, [illegible] terem se pravi: „Zanimiv je odgovor, [illegible] daje marsikateri slovenski in hrvatski d[illegible] nik na vprašanje, k a k o b o d e š l o k[illegible] liški c e r k v i v v e l e s r b s k i, b[illegible] t i n s k i j u g o s l o v a n s k i d r ž a v i, [illegible] vendar znano, kako nestrpni so pravos[illegible] srbski bratje v verskih rečeh. Na to v[illegible] nje se dobi od s l o v e n s k i h d u h o[illegible] k o v, ki so bili doslej zanesljivo katoli[illegible] prepričanja, večinoma sledeči odgovor: [illegible] nima s politiko ničesar opraviti. Konečn[illegible] bodemo tudi v tem oziru združili. Mi [illegible] mo v nekaterih točkah ponehali, Srbi b[illegible] tudi nekaj ponehali in potem bode e n a [illegible] žava ter e n a v e r a. Postali bodemo „[illegible] a t i", d u h o v n i k i b r e z c e l i b a t[illegible] Tako prihajamo vsled inicijative srbofi[illegible] Čehov do najmodernejše jugoslovanske [illegible] macije, katere vodja je brez ali z nje[illegible] vednostjo najodličnejši katoliški Jugosl[illegible] sedanjosti, ljubljanski škof dr. Anton B[illegible] ventura J e g l i č, — nekaki j u g o s l o v[illegible] s k i M a r t i n L u t h e r."

Tako piše katoliški list „Hrvatska" [illegible] goslovanskem gibanju. Z drugimi bese[illegible] povedano: **Jugoslovanski hujskači nam h[illegible]**